

Lotynų kalbos kilmė ir reikšmė, arba Kam mokomės lotynų kalbos

Vilniaus Abraomo Kulviečio klasikinėje gimnazijoje turite galimybę mokytis ypatingos kalbos – kalbos, kuri jau pusantro tūkstančio metų niekam nebėra gimtoji, todėl būtų galima laikyti ją mirusia. Tai **lotynų kalba** – *lingua Latīna*. Kam tad jos mokytis? Ar iš tikrųjų ji mirusi?

Per daugelį šimtmečių aktyviai veikiamas lotynų kalbos, susiformavo europietiškas mąstymas. Užtat jei šiandien džiaugiatės vadindami save europiečiais, jei, mokėdami kalbų, lengvai bendraujate su kitų šalių europiečiais, jei jūsų tėvams nesunku dirbti bendrose įmonėse, pirmiausia turite būti dėkingi lotynų kalbai. O mokėdami lotynų kalbą, tapsite dar labiau europiečiai, nes:

lengvai išmoksite bet kurios, visų pirma romanų, kalbos (šios kalbos dabar paplitusios ne tik Europoje, bet ir daugelyje Afrikos šalių ir didžiojoje dalyje Amerikos); lotyniškų žodžių gausu ir anglų kalboje.

gerai suprasite iš lotynų kalbos kilusius tarptautinius žodžius (tokių daug);

lotynų kalba – kietas riešutėlis; jį krimsdami, išsiugdysite atkaklumą, charakterio tvirtybę – pravers gyvenime;

prieš Jus skleisis Europos šimtmečių kultūra;

visai netyčia geriau išmoksite lietuvių kalbą;

dirbant prie tekstų, jūsų smegenims teks atlikti daug operacijų – tobulės jūsų mąstymas; išlavintas mąstymas suteiks privalumų bet kurioje srityje: pirmam įžvelgti sprendimą, rasti išeitį – malonu ir naudinga.

Žemėlapis

Senovėje, prieš kokius tris tūkstančius metų, lotyniškai tekalbėjo **lotynų gentis** – *Latīnī*, gyvenusi prie Tiberio upės dabartinėje Italijoje. Lotynų gentis buvo užtektinai stipri ir karinga, kad pajungtų kaimynus ir giminiškas aplinkines kalbas ištirpdytų savojoje. Lotynų tėviškėje **Lacijuje** – *Latium* įsikūrus Romos miestui (pasak legendos, 753 m. pr. Kr.), stiprėjant lotynų galiai, beveik visoje dabartinės Italijos žemėje formavosi lotyniškai kalbanti **romėnų tauta** – *populus Romānus*.

Savo valstybei romėnai sukūrė tvirtus įstatymus ir ją vadino **respublika** – *rēs pūblica*. Palankiame klimato, derlingoje žemėje Romos valstybė suklestėjo, apetitas išaugo, ir per kelis šimtmečius Romos valdžioje atsidūrė Graikija, Artimieji Rytai, Šiaurės Afrika; romėnai įsitvirtino Ispanijoje, dabartinės Portugalijos, Prancūzijos, Rumunijos, Moldovos, iš dalies Šveicarijos žemėse. Respublika tapo daugiataute karine valstybe, **imperija** – *imperium*. Užkariauotose Europos kraštuose iš romėnų karinių stovyklų augo miestai; juose buvo kuriamos romėnų valdžios, teismų įstaigos, lotyniškos mokyklos, gyveno amatininkai ir pirkliai. Šnekamoji lotynų kalba pamažu sugėrė vietinių genčių kalbas, ir jos pagrindu susidarė naujos – ispanų, portugalų, prancūzų, rumunų, moldavų, retoromanų – kalbos. Visos jos (kaip ir tiesioginė šnekamosios lotynų kalbos palikuonė italų kalba) tarp savęs labai artimos ir priklauso tai pačiai didelės indoeuropiečių kalbų šeimos šakai, pagal savo kilmę vadinamai **romanų kalbų** šaka.

Per 3–4 šimtmečius visoje Romos imperijoje įsigalėjo nauja stipri religija – krikščionybė. Didžiulę daugiatautę ir daugiakalbę valstybę sunku valdyti iš vieno centro, todėl tiek pasaulietinė, tiek religinė valdžia savaime telkėsi dviejuose toli nuo kito esančiuose Romos ir Konstantinopolio (dabar Stambulas) miestuose. Dėl šios ir dėl kitų priežasčių imperija skilo į dvi – Vakarų ir Rytų. Rytuose valstybės, Bažnyčios, mokslo, literatūros kalba tapo lotynų kalbos neįveiktoji graikų kalba, o katalikiškuose Vakarų ir Pietų Europos kraštuose įsiviešpatavo lotynų kalba. Ji tapo katalikų Bažnyčios, mokslo, literatūros ir tarptautinių santykių kalba. (Mūsų kunigaikštis Gediminas laiškus popiežiui ir įvairių Europos miestų gyventojams irgi turėjo siųsti lotyniškai.)

Domėjimasis lotynų kalba Europos valstybėse nemažta; klasikinių gimnazijų abiturientai „paklausūs“ ir geriausiuose universitetuose (daug kur, jos nesimokęs, išvis neįstosi), ir darbo rinkoje.